

Muş İlindeki Besi İşletmelerinde Memnuniyet ve Etkileyen Faktörler

Galip BAKIR¹ Mustafa KİBAR²

¹Kahramanmaraş Sütçüimam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü, Kahramanmaraş, ²Siirt Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü Siirt, Türkiye

¹<https://orcid.org/0000-0002-0816-227X>, ²<https://orcid.org/0000-0002-1895-019X>

✉: galipbakir@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada, besi işletmecilerinin memnuniyet düzeyleri ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla Muş İli ve 5 ilçesinde 368 işletme sahibiyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edilerek, çapraz tablolar oluşturulmuştur. İl genelinde işletmecilerin %65'inin besicilikten memnun iken, %35'inin besicilikten memnun olmadıkları belirlenmiştir. İlçeler arasında en yüksek memnuniyet oranları Korkut (%74.5) ve Varto (%78.3) ilçelerinde iken en yüksek memnuniyetsizlik oranları ise (%56.3) Hasköy ilçesinde bulunan işletmelerde belirlenmiştir. Besicilikten memnun olanların %33.1'i 41-50 yaş grubunda, %29.2'si 51+ yaş gurubunda ve %15.7'si 30≤ yaş grubunda olan genç ve hayvancılığa yeni başlayan işletmecilerde bulunmuştur. Birey sayısı 4≤ olan işletmecilerin en yüksek memnuniyet oranına sahip oldukları ve birey sayısı arttıkça memnuniyet oranının azalması anlamlı bulunmuştur. Hayvan sayısı 5≤ olan işletmelerde besicilikten memnuniyet oranı %63.5 iken, hayvan sayısı arttıkça (21-40 baş) memnuniyet oranı %72.9'a yükselmiştir. Irklar içerisinde işletmecilerin en yüksek (%67) memnuniyet oranı melez ırkında bulunurken, bunu kültür ırkı izlemiştir. Besiciliğin yanında başka bir iş yapan işletmecilerin, %70.7 oranıyla sadece besicilik yapanlara göre daha memnun oldukları belirlenmiştir. Besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satan işletmecilerin %74.7'sinin besicilikten memnun oldukları belirlenmiştir. Besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satsalar bile işletmecilerin %25.3'ünün besicilikten memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Besicilikten memnun olan işletmecilerin tamamına yakını (%97.4) ve memnun olmayan işletmecilerin %68.3'ünün besiciliği sürdürmek istedikleri belirlenmiştir.

Araştırma Makalesi

Makale Tarihiçesi

Geliş Tarihi : 08.04.2020

Kabul Tarihi : 30.06.2020

Anahtar Kelimeler

Memnuniyet

Etkileyen faktörler

Besi işletmesi

Muş

Satisfaction and Affecting Factors in Fattening Farms in Muş Province

ABSTRACT

In this research, a face-to-face survey was conducted with 368 farm owners in Muş province and 5 districts in order to determine fattening farmers' satisfaction level and affecting factors. Data were analyzed with SPSS and cross tables were created. Overall, 65% of farmer in the province were satisfied with fattening farming, while 35% were not. Among the districts, the highest satisfaction rates were determined in Korkut (74.5%) and Varto (78.3%) and the highest dissatisfaction rate (56.3%) was determined in the farmer located in Hasköy district. While 33.1% of those satisfied with fattening farming were in the 41-50 age range, this ratio fell to 29.2% in farmers with 51+ age. This ratio was found to be 15.7% in farmers who were 30≤ young and just started animal farming. It was found that the number of individuals with 4≤ had the highest satisfaction rate. The decrease in satisfaction rate was significant as the number of individuals increased. The satisfaction ratio was 63.5% in farms having 5≤ animals. Satisfaction ratio increased up to 72.9% as the number of animals increased (21-40 head). Considering the breeds, satisfaction

Research Article

Article History

Received : 08.04.2020

Accepted : 30.06.2020

Keywords

Satisfaction

Factors affecting

Fattening farms

Muş Province

rate was highest (67%) for the farmers having crossbred animals followed by pure culture bred ones. Farmers who are performing other business besides fattening were more satisfied (70.7%) than those who are doing just fattening. At the end of fattening, 74.7% of the farmers who sold their animals at an appropriate price were found to be satisfied with fattening. Overall, 25.3% of the farmers were dissatisfied with beef cattle even they sold their animals at an appropriate price at the end of fattening. It was determined that nearly all (97.4%) of the farmers who were satisfied with the beef cattle and 68.3% of the dissatisfied ones wanted to maintain the beef fattening farming.

Atıf İçin: Bakır G, Kibar M 2021. Muş İlindeki Besi İşletmelerinde Memnuniyet ve Etkileyen Faktörler. KSÜ Tarım ve Doğa Derg 24 (1): 231-241. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.716591>.
To Cite: Bakır G, Kibar M 2021. Satisfaction and Affecting Factors in Fattening Farms in Muş Province. KSU J. Agric Nat 24 (1): 231-241. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.716591>.

GİRİŞ

Besi sığırcılığı, artan Dünya nüfusunun besin madde ihtiyaçlarının karşılanması için önemli bir tarımsal faaliyettir. Bununla birlikte, ülkelerin gelişmişlik düzeyi göstergelerinden kabul edilen kişi başına düşen kırmızı et tüketim miktarının yükselmesinde de önemlidir. Besi sığırcılığı ile üretilen kırmızı etin besin değerinin yüksek olması nedeniyle insanların beyin güçlerinin artması sağlanmaktadır. Bu sayede de kırmızı et tüketimi o ülkenin insanların daha çok üretmesine katkı sağlar ve gelişmişlik seviyesinin yükselmesine yardımcı olur şeklinde açıklanabilmektedir. Çünkü Dünya'ca kabul görmüş olan fenotipin genotip ve çevrenin etkisi altında olması kuralı da bu durumu destekler niteliktedir. Yani et tüketen bir ülke ile ekmek tüketen bir ülkenin üreteceği her şey de tükettiği ürünün bir parçası bulunacaktır. Kişi başına düşen kırmızı et tüketimini yükseltmek için de besi sığırcılığının diğer tüm mesleklerde olduğu gibi sevilerek yapılması gerekmektedir.

Besiciliğin bir ülkede gelişme göstermesi, ekonomik değer üretmesinin yanı sıra insanlara iş imkânı sunması ve mevcut insanların ve gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesine de önemli katkı sağlamaktadır. Bu nedenle işletmelerin sürdürülebilirliği hayati önem arz ederken, işletmelerin sürdürülebilirliği işletmecilerin memnuniyeti ile doğrudan ilişkili olduğu bilinmektedir.

Başarı ancak bir mesleğin sevilerek yapılması ile mümkündür. Bu nedenle de hem ülke ekonomisine katkı sağlamak, hem de toplumsal refahın artması için besi işletmecilerinin yaptığı işten memnun olması önem arz etmektedir. Yetiştiricilerin yaptığı her uygulamadan hem ülke ekonomisi, hem kendisi hem de o üretilen ürünleri tüketen her birey etkilenmektedir. Besicilerin memnuniyet düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesinde ise anket şu ana kadar en temel araştırma metodu olmuştur. Besi işletmelerinde memnuniyet ve sürdürülebilirlikle ilgili yapılan çalışma sayısı çok azdır.

Hayvancılık işletmelerinde, işletmelerin yapısal özelliklerine yönelik birçok araştırma bulunmaktadır. Yapılan memnuniyet çalışmaları da daha çok tüketicilere yöneliktir (Muldano ve Thieme, 2009; Kwadzo ve ark. 2013; İnci ve ark., 2014; Karakaya ve İnci, 2014). Hayvancılık alanında işletmecilerin yaptıkları işten memnuniyetlerine yönelik çok az araştırma (Özen ve Oluğ, 1996; Soyak ve ark., 2007; Han, 2008; Mohanraj and Manivannan 2012; Can ve Yalçın, 2015; Ünalın ve ark., 2015; Koçyiğit ve ark., 2016; Koçyiğit ve ark., 2018; Tümer ve ark., 2018; Bakır ve Kibar, 2019a,b) olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma literatürde önemli bir açığı kapatacak olması yönüyle önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, Muş ili besi sığırcılığı işletmelerinde, işletmecilerin yaptıkları işten memnuniyet durumlarının ve işletmecilerin memnuniyetine etkili olan faktörlerin belirlenmesidir.

MATERYAL ve METOT

Araştırma materyalini, Muş ili merkez ve ilçelerinde (Malazgirt, Bulanık, Hasköy, Korkut ve Varto) bulunan büyükbaş besi işletmelerinde yüz yüze yapılan anket verileri oluşturmuştur. Araştırmada, büyükbaş hayvan varlığı bakımından ilçeleri temsil eden köyler, bölgede görev yapan il müdürlüğünde çalışan mühendis ve veteriner hekimlerin görüşü alınarak belirlenmiştir. Anket soruları yazarlar tarafından geniş bir literatür taraması neticesinde hazırlanmış olup, daha sonra konu uzmanları ile yapılan görüşmeler ile son şeklini almıştır. Muş yöresine kayıtlı büyükbaş hayvancılık işletmelerinden besi yapanlara ait 2017 yılında anket yolu ile veriler toplanmıştır. İşletmelerde simental, siyah alaca, esmer gibi kültür ırkları ile bunların yerli ırklarla oluşan melez ırklar yetiştirilmektedir. Muş İl Tarım ve Orman Müdürlüğü kayıtlarından alınan toplam işletme sayısı dikkate alınarak, 368 (%6.2) işletme şansa bağlı olarak belirlenmiştir. İşletme sayısının belirlenmesinde örnek hacminin en az %3'ünün (Yamane, 2006) veya en çok örnek hacminin %10'unun

(Cochran, 1977; Arıkan, 2000) alınmasının yeterli olacağı ilkesi dikkate alınmıştır. Ankete katılan işletmeciler bazı sorulara cevap vermediği için bazı çizelgelerde toplam anket sayısı değişiklik göstermiştir. Verilerin analizinde SPSS 21.0 paket programı kullanılarak, satır ve sütun yönlü çapraz tablolar (row/column crosstabs) oluşturulmuştur. Buna göre, tabloların yorumu hem satırdaki hem de sütundaki parametrelere göre yorumlanacaktır. İlçeler arasındaki farklılıkların belirlenmesi için ki-kare önemlilik testi (Düzgüneş ve ark., 1983) yapılmış ve bazı özelliklere ait ortalama, maksimum ve minimum frekans değerleri verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

İl genelinde işletmelerin %65'inin besicilikten memnun iken, %35'inin besicilikten memnun olmadıkları belirlenmiştir. Besicilikten en çok memnun olan işletmelerin Korkut (%78.3) ve Varto (%74.5) ilçelerinde ve buna karşın en çok memnun olmayan işletmelerin ise Hasköy (%56.3) ilçesinde bulunduğu belirlenmiştir (Çizelge 1). İşletmecilerin besicilikten memnuniyeti ile mevki arasında önemli ($p<0.01$) farklılıklar bulunmuştur.

Bakır ve Kibar, (2019a) tarafından Muş ilinde süt işletmelerinde yapılan çalışmada memnuniyet

düzeylerinin mevkilere göre önemli farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Genel olarak süt sığırı işletmelerinde işletmecilerin memnuniyet oranı (%64) ile besicilik işletmelerinde bulunan memnuniyet oranı (%65) yakın bulunmuştur. İlçeler bazında bakıldığında, süt ve besi sığırcılığında memnun olan ve olmayanların oranları benzerlik göstermiştir. İlçeler arasındaki farklılık böyle çalışmaların daha ayrıntılı olarak yapılmasının gerektiğini işaret etmektedir. Araştırmacıların Siirt ilinde yaptıkları diğer araştırmada ise, besicilikten memnun olanların oranı %59.8 olarak belirlenmiştir. Bu değer mevcut çalışmadan düşük bulunmuştur. Siirt ilinde ilçeler arasındaki farklılıklar önemli çıkmış olup, en çok memnuniyet Pervari ilçesinde iken, en çok memnuniyetsizlik Merkez ilçede belirlenmiştir (Bakır ve Kibar, 2019b). Tutkun ve ark. (2017) Diyarbakır ilindeki tüm ilçelerde bulunan 192 sığır işletmesinde yaptığı ankette işletmecilerin %86'sının memnun olmadıklarını belirtmişler ve bu oran mevcut çalışmadan (%35) çok yüksek bulunmuştur. Han (2008) Diyarbakır Ergani ilçesindeki 167 sığır işletmesinde yaptığı araştırmada besi işletmecilerinin %64.7'sinin memnun olduğunu belirtmiş ve bu oran mevcut çalışma ile büyük benzerlik göstermiştir.

Çizelge 1. İşletmelerde memnuniyetin mevkiye göre değişimi

Table 1. Change of satisfaction by location of farmers

Memnuniyet (Satisfaction)		Mevki** (Location)					Toplam (Total)	
		Merkez	Malazgirt	Bulanık	Hasköy	Korkut		Varto
Evet (Yes)	Adet	36	39	61	7	54	41	238
	% Memnuniyet	15.1	16.4	25.6	2.9	22.7	17.2	100.0
	% Mevki	60.0	51.3	67.8	43.8	78.3	74.5	65.0
Hayır (No)	Adet	24	37	29	9	15	14	128
	% Memnuniyet	18.8	28.9	22.7	7.0	11.7	10.9	100.0
	% Mevki	40.0	48.7	32.2	56.3	21.7	25.5	35.0
Toplam (Total)	Adet	60	76	90	16	69	55	366
	% Memnuniyet	16.4	20.8	24.6	4.4	18.9	15.0	100.0
	% Mevki	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

** $p<0.01$

Besicilikten memnun olanların %33.1'ini 41-50 yaş grubundaki işletmeciler oluşturmaktadır. Elli bir ve üzeri yaşa sahip işletmecilerde bu oran %29.2'ye düşerken, 30 ve daha genç olan ve hayvancılığa yeni başlayan işletmecilerde bu oran %15.7 olarak bulunmuştur. Genç ve yaşlı işletmecilerin besicilikten memnuniyet oranlarının düşük olması, genç işletmecilerin tecrübesizliği ve işe olan hâkimiyetlerinin yetersiz olmasından, yaşlı işletmecilerin ise besicilikten beklentilerinin karşılanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Besicilikten memnuniyet, işletmecilerin yaşına göre değerlendirildiğinde, tüm yaş grubunda memnuniyet oranları birbirlerine yakın bulunmakla birlikte, 30 yaş

ve altındaki yetiştiricilerde memnuniyet oranı %66.1 iken, yaşı 51+ işletmecilerde bu oran %63.9'a gerilemiştir. Buna göre, genç yetiştiricilerin yaşlılardan besicilikten daha memnun oldukları söylenebilir (Çizelge 2). Besicilikten memnuniyete işletmecilerin hayvancılık yaptıkları süreye göre bakıldığında, en yüksek memnuniyet oranı (%70) 21-30 yıl aralığındaki işletmecilerde bulunmuştur. Hayvancılık yapılan süre 10 yıldan az olan ve bunların çoğunluğu genç işletmecilerden oluşan grupta memnuniyet oranı %63.1 iken, hayvancılık yapılan süre 31 ve üzeri olan ve bunların tamamı yaşlı işletmecilerden oluşanlarda ise hafif bir düşüşle memnuniyet oranı %62.9'a gerilemiştir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Memnuniyetin işletmecilerin yaşı ve hayvancılık yapılan süreye göre değişimi

Table 2. Change of satisfaction according to the age of the farmers and the duration of animal husbandry

Memnuniyet (Satisfaction)		Yaş (Age)				Toplam (Total)	Süre (Duration)				Toplam (Total)
		<30	31-40	41-50	51+		<10	11-20	21-30	31+	
Evet (Yes)	Adet	37	53	78	70	238	82	63	49	40	234
	% Memnuniyet	15.5	22.3	32.8	29.4	100.0	35.0	26.9	20.9	17.1	100.0
	% Yaş/Süre	66.1	66.3	66.1	64.2	65.6	63.1	65.6	70.0	63.5	65.2
Hayır (No)	Adet	19	27	40	39	125	48	33	21	23	125
	% Memnuniyet	15.2	21.6	32.0	31.2	100.0	38.4	26.4	16.8	18.4	100.0
	% Yaş/Süre	33.9	33.8	33.9	35.8	34.4	36.9	34.4	30.0	36.5	34.8
Toplam (Total)	Adet	56	80	118	109	363	130	96	70	63	359
	% Memnuniyet	15.4	22.0	32.5	30.0	100.0	36.2	26.7	19.5	17.5	100.0
	% Yaş/Süre	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Çizelge 3. Memnuniyetin hanedeki birey sayısı ve işletmecilerin eğitim durumuna göre değişimi

Table 3. Change of satisfaction according to the number of individuals and the educational status of the farmers

Memnuniyet (Satisfaction)		Birey sayısı* (The num. of individuals)				Toplam (Total)	Eğitim durumu- (Educational status)					Toplam (Total)
		<4	5-6	7-8	9+		Okuryazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Evet (Yes)	Adet	68	64	71	34	237	7	91	97	29	3	227
	% Memnuniyet	28.7	27.0	30.0	14.3	100.0	3.1	40.1	42.7	12.8	1.3	100.0
	% Birey sayısı/Eğitim	77.3	63.4	65.1	53.1	65.5	63.6	66.4	66.9	58.0	50.0	65.0%
Hayır (No)	Adet	20	37	38	30	125	4	46	48	21	3	122
	% Memnuniyet	16.0	29.6	30.4	24.0	100.0	3.3	37.7	39.3	17.2	2.5	100.0
	% Birey sayısı/Eğitim	22.7	36.6	34.9	46.9	34.5	36.4	33.6	33.1	42.0	50.0	35.0
Toplam (Total)	Adet	88	101	109	64	362	11	137	145	50	6	349
	% Memnuniyet	24.3	27.9	30.1	17.7	100.0	3.2	39.3	41.5	14.3	1.7	100.0
	% Birey sayısı/Eğitim	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*p<0.05

Yaş ile birlikte işletmecilerin besicilikten memnuniyet düzeyleri arasındaki doğru orantı Bakır ve Kibar, (2019a) ve Bakır ve Kibar, (2019b) çalışmaları ile kısmen uyum içerisindedir. Hayvancılık yapılan süre bakımından ise mevcut çalışmanın bulguları ile Bakır ve Kibar (2019a)'nın tespitleri ile uyum içerisinde iken, Bakır ve Kibar (2019b) farklılık göstermiştir. Han (2008)'nin besi işletmelerinde yaptığı çalışmada 8-13 yıl arasında deneyime sahip olan veya 50-80 yaş grubundaki besi işletmecilerinin %52.4'ünün besicilikten memnun olmadığını belirtmiştir. Diğer yaş ve deneyim gruplarında memnun olanların oranı daha yüksek bulunmuştur. Araştırmacı yaş ve deneyim süresinin besi işletmecilerinin memnuniyetini istatistiksel olarak önemli olarak etkileyen faktörler olarak bildirmiştir. Mevcut çalışmada da işletmecilerin yaşının memnuniyet düzeylerini önemli ($p<0.05$) şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Kişi sayısı 4 ve az olan işletmelerde memnuniyet oranı %74.4 iken, birey sayısı arttığında (9 ve üzeri) bu oran ciddi bir düşüşle %52.4'e gerilemiştir (Çizelge 3). Birey sayısı 4 ve az olan işletmecilerin en yüksek memnuniyet oranına sahip oldukları ve işletmelerde birey sayısı arttıkça memnuniyet oranının azalması anlamlı bulunmuştur. İşletmelerde birey sayısı arttıkça, kişi başına düşen hayvan sayısının azaldığı ve buna bağlı olarak gelirinde azalmasıyla birlikte memnuniyetin azaldığı düşünülmektedir. Ayrıca, birey sayısı 9 ve üzeri olan işletmelerde memnuniyetsizlik oranı diğer gruplara göre en yüksek olup, %47.6 olarak tespit edilmiştir.

Okuryazar olmayan işletmecilerin %77.3'ü besicilikten memnun iken, eğitim seviyesi lise olan işletmelerde memnuniyet oranı %53.1'e gerilemiştir (Çizelge 3). Buna göre, eğitim seviyesi yükseldikçe memnuniyet oranının düştüğü tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi yüksek işletmecilerin genel olarak, genç ve besiciliğe yeni başlayanlar olduğu göz önüne alındığında, bu durum doğal olarak kabul edilebilir. Han (2008) okuryazar işletmecilerin %66.7'sinin besicilikten memnun olmadığını ve eğitim durumunun memnuniyeti etkileyen önemli bir faktör olduğunu bildirmiştir. Muş ili süt işletmecileri içerisinde eğitim seviyesi ilkökullü ve ortaokullü olan yetiştiricilerin memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bakır ve Kibar, 2019a). Siirt ili besi işletmecileri içerisinde ise eğitim seviyesi ilkökullü ve ortaokullü olan yetiştiricilerin memnuniyet düzeyleri lise ve okuryazar olmayan yetiştiricilere göre daha düşük bulunmuştur (Bakır ve Kibar, 2019b). Siirt ilinde eğitim seviyeleri ile memnuniyet arasında bildirilen sonuç ile bu çalışmada elde edilen sonuçlara arasında farklılık bulunmuştur.

Besicilikten memnuniyet, işletmelerde yetiştirilen hayvan sayısına göre incelendiğinde, hayvan sayısı 5 ve az olan işletmelerde besicilikten memnuniyet oranı %63.5 iken, hayvan sayısı arttıkça (21-40) memnuniyet oranı %72.9'a yükselmiştir (Çizelge 4). Hayvan sayısı arttıkça işletmecilerin memnuniyet oranının artması, işletmelerin imkânlarının iyileşmesine, besiciliği profesyonel olarak yapan işletmecilerin sayısının artmasına ve işletmecilerin bilgi düzeylerinin yükselmesine ve besicilikten elde edilen gelirin artmasına bağlanabilir. İşletmeler arasında en yüksek (%39.8) memnuniyetsizlik oranı 6-20 baş hayvana sahip işletmelerde tespit edilmesi, memnuniyet sonuçlarıyla uyumlu bulunmuştur.

Siirt ilinde yapılan çalışmada (Bakır ve Kibar, 2019b) işletmelerin hayvan sayısı arttıkça işletmecilerin memnuniyet seviyelerinin azaldığı ve işi sürdürmek istemelerinde bir dalgalanma söz konusu olsa da, yine de bir azalmanın olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan mevcut çalışma ile farklılık göstermiştir. Ancak Bakır ve Kibar (2019a)'nın Muş ilinde yaptıkları çalışmada, hayvan sayısı arttıkça memnuniyetin artması, bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Özen ve Oluğ (1996) çalışmasında, işletmecilerin %85.8'inin memnun, %14.12'sinin memnun olmadıklarını bildirmişlerdir. İşletme büyüklüğü ile memnuniyet derecesi arasında önemli ($p<0.05$) bir ilişki tespit edilmiştir. En yüksek (%86.84) memnuniyet derecesi 6-10 baş arası hayvana sahip işletmelerde görülmüştür. 1-5 arası ve 11'den fazla baş hayvana sahip işletmelerin memnuniyet dereceleri sırasıyla %85.8 ve %83.3 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma ile Özen ve Oluğ (1996)'un sonuçları farklılık göstermiştir. Bu durum, yıllar geçtikçe az hayvan sayısı ile elde edilen gelirin yeterli olmadığı ve daha fazla hayvana ihtiyaç olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir.

İşletmelerde yetiştirilen ırklar işletmecilerin memnuniyet düzeylerini önemli derecede etkilemiştir ($p<0.05$). Irklar içerisinde işletmecilerin en yüksek (%67) memnuniyet oranı melez ırkında bulunurken, bunu kültür ırkı izlemiştir (Çizelge 4). İşletmelerde en fazla yetiştirilen ırkın melez ırk olduğu dikkate alındığında, en yüksek memnuniyetin melez ırk yetiştiren işletmelerde olması beklenen bir durumdur. Melez ırkın yetiştirildiği işletmelerde memnuniyetin diğer ırkların yetiştirildiği işletmelerden yüksek bulunması dikkat çekici bulunmuştur.

Muş ilindeki sığır işletmelerinde işletmecilerin en çok memnun oldukları ırklar sırasıyla melez, kültür ve yerli şeklinde bulunmuş (Bakır ve Kibar, 2019a) ve mevcut çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Çizelge 4. Memnuniyetin hayvan sayısı ve yetiştirilen ırka göre değişimi
Table 4. Change of satisfaction according to the number of animals available and breed

Memnuniyet (Satisfaction)		Hayvan sayısı (the number of animals available)				Toplam (Total)	Mevcut ırk* (Available breed)						
		5<	6-20	21-40	41+		Yerli	Kültür	Melez	Melez +Kültür	Melez +Yerli	Yerli+ Kültür+Melez	Toplam (Total)
Evet (Yes)	Adet	61	65	51	58	235	17	27	63	51	43	36	237
	% Memnuniyet	26.0	27.7	21.7	24.7	100.0	7.2	11.4	26.6	21.5	18.1	15.2	100.0
	% Hay. sayısı/ırk	63.5	60.2	72.9	66.7	65.1	45.9	57.4	67.0	73.9	74.1	63.2	65.5
Hayır (No)	Adet	35	43	19	29	126	20	20	31	18	15	21	125
	% Memnuniyet	27.8	34.1	15.1	23.0	100.0	16.0	16.0	24.8	14.4	12.0	16.8	100.0
	% Hay. sayısı/ırk	36.5	39.8	27.1	33.3	34.9	54.1	42.6	33.0	26.1	25.9	36.8	34.5
Toplam (Total)	Adet	96	108	70	87	361	37	47	94	69	58	57	362
	% Memnuniyet	26.6	29.9	19.4	24.1	100.0	10.2	13.0	26.0	19.1	16.0	15.7	100.0
	% Hay. sayısı/ırk	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

*p<0.05

Çizelge 5. Memnuniyetin başka bir iş yapma ve besicilik yapma sebebine göre değişimi
Table 5. Change of satisfaction according to doing another job and the reason for fattening

Memnuniyet (Satisfaction)		Başka bir iş yapma (another job)			Besicilik yapma sebebi** (the reason for doing fattening)					
		Evet (Yes)	Hayır (No)	Toplam (Total)	Baba mesleği	Sevmek	Başka iş yok	Baba mesleği+sevmek	Baba mesleği +başka iş yok	Toplam (Total)
Evet (Yes)	Adet	87	141	228	100	42	41	20	31	234
	% Memnuniyet	38.2	61.8	100	42.7	17.9	17.5	8.5	13.2	100
	% B. iş yapma/B. yapma sebebi	70.7	62.1	65.1	69.9	76.4	47.1	71.4	64.6	64.8
Hayır (No)	Adet	36	86	122	43	13	46	8	17	127
	% Memnuniyet	29.5	70.5	100	33.9	10.2	36.2	6.3	13.4	100
	% B. iş yapma/ B. yapma sebebi	29.3	37.9	34.9	30.1	23.6	52.9	28.6	35.4	35.2
Toplam (Total)	Adet	123	227	350	143	55	87	28	48	361
	% Memnuniyet	35.1	64.9	100	39.6	15.2	24.1	7.8	13.3	100
	% B. iş yapma/ B. yapma sebebi	100	100	100	100	100	100	100	100	100

**p<0.01

Besiciliğin yanında başka bir iş yapan işletmecilerin %70.7 oranıyla sadece besicilik yapanlara göre daha memnun oldukları belirlenmiştir (Çizelge 5). Besi işletmecilerinin özellikle hayvan sayısı az olan küçük aile işletmecilerinin, besiden elde edilen gelire ilaveten başka iş yaptıkları için daha mutlu olmaları anlamlı bulunmuştur. İşletmecilerin besicilik yapma nedenleri frekans değerlerine göre, baba mesleği, başka iş olmaması ve besiciliği sevmek şeklinde sıralanmaktadır. Besiciliği severek yapan işletmecilerin frekans değerleri sıralamada son sırada olmasına rağmen, besicilikten en çok memnun oldukları belirlenmiştir.

Han ve Bakır (2009) çalışmalarında işletmecilerin %81.5'inin yapacak başka işi olmadığı için hayvancılıktan memnun olduklarını bildirmişlerdir. Mevcut çalışmada ise memnun olan işletmecilerin çoğunluğu baba mesleği olduğu için memnun olduklarını bulunmuştur. Yörenin coğrafi olarak geniş meralara sahip olması nedeniyle hayvancılığa elverişli olması, insanları hayvancılığa yönlendirmiş ve hayvancılık yıllar boyunca süre gelen hem geçim kaynağı hem de bir meslek olarak görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada bulunan sonuç, Han ve Bakır (2009)'ın bildirdiği sonuçtan farklılık göstermektedir.

Besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satan işletmecilerin %74.7'sinin besicilikten memnun oldukları belirlenmiştir. Besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satsalar bile işletmecilerin %25.3'nün besicilikten memnun olmadıkları bulunmuştur. Besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satamayan işletmecilerinde %56.1'nin besicilikten memnun oldukları tespit edilmiştir. Besicilikten memnun olmayan işletmecilerin ise %63.9'nun hayvanlarını eder fiyata satamadıkları belirlenmiştir. Bu durumda, hayvanlarını besi sonunda eder fiyata satan işletmecilerin çoğunluğu besicilikten memnun iken, besi sonunda eder fiyata satamayan işletmecilerin yarıya yakınının da besicilikten memnun olmaları anlamlı bulunmuştur. Besi sonunda hayvanlarını tüccara satan işletmecilerin diğerlerine göre besicilikten daha memnun oldukları ve kasap veya şahıslara keserek değerlendirenlerin ise memnuniyet oranının %58.1'de kaldığı belirlenmiştir (Çizelge 6).

Bakır ve Kibar, (2019b)'ın Siirt ilinde işletmecilerin memnuniyeti ile besi hayvanlarını eder fiyata satma arasında belirttikleri ilişki ile mevcut çalışmada bulunan sonuç uyum içerisindedir. İşletmecilerin memnuniyetleri ve işletmenin sürdürülebilirliği için, bir emek ve masraf sonunda elde edilen ürünlerin eder fiyata satılması gerekmektedir.

Besicilikten memnun olan işletmecilerin tamamına

yakınının (%97.4) besiciliğe devam edeceği belirlenmiştir. Besicilikten memnun olup da tamamına yakını besiciliği devam ettirmelerine rağmen, besiciliği devam ettirmek isteyenler içinde ise işletmecilerin %73.2'sinin besicilikten memnun oldukları belirlenmiştir. Besicilikten memnun olmayan işletmecilerin %68.3'ünün besiciliği sürdürmek istedikleri ve besiciliği sürdürmek istemeyen işletmecilerin ise %86.7'sinin besicilikten memnun olmadıkları belirlenmiştir. Besiciliği sürdürme nedenleri frekans değerlerine göre, başka iş yok, bana yetiyor, karlı ve sevmek şeklinde sıralanmıştır (Çizelge 7). Bu sıralanmanın aksine, besiciliği karlı bulan işletmecilerin diğer nedenlerle sürdüren işletmecilerden daha yüksek oranla memnun oldukları belirlenmiştir. Başka iş olmadığı için besiciliği sürdüren işletmecilerin en düşük oranla memnun oldukları dikkat çekici bulunmuştur. Hayvancılığı karlı olmadığı için sürdürmeyen işletmecilerin tamamının besicilikten memnun olmadıkları belirlenmiştir. Diğer yandan besicilikten memnun olmayan işletmecilerin ise %72.5'inin besiciliği karlı bulmadıkları için sürdürmedikleri belirlenmiştir. Ayrıca, besicilikten memnun oldukları halde, zamanı olmadığı için sürdürmeyen işletmecilerin oranının ise (%66.7) azımsanmayacak oranda bulunması dikkat çekici bulunmuştur.

Siirt ilinde işletmecilerin işi sürdürmek istemelerindeki en önemli temel nedenler hayvancılıktan elde edilen gelirin yetiyor olması ve hayvancılığın karlı görülmesi iken, sürdürmek istemeyenlerde ise hayvancılığın karlı görülmemesidir (Bakır ve Kibar, 2019b). Yapılan çalışma ile mevcut çalışma, hayvancılığı sürdürmeme nedeni bakımından benzerlik gösterirken, sürdürme nedeni bakımından farklılık göstermiştir. Diğer taraftan, bu çalışmada bulunan sonuçlar Bakır ve Kibar, (2019a)'ın Muş ilinde yaptığı çalışma ile uyum içerisindedir. Buradan yetiştiricilerin hayvancılıktan beklentilerinin bölgeden bölgeye değişiklik gösterdiği sonucu çıkarılabilmektedir. Soyak ve ark. (2007) Tekirdağ ilinde yapmış olduğu çalışmada işletme sahiplerinin %53'ünün çocuklarının bu işle uğraşmamasını istediğini ve %47'si ise çocuklarının süt sığırcılığını sürdürmesini istediğini bildirmişlerdir. Mevcut çalışma ile Soyak ve ark. (2007)'nin sonuçları farklılık göstermiştir. Bu durumun sorulan soruya bağlı olarak değiştiği düşünülmektedir. Yani aileler çocuklarının rahat işlerde çalışmasını istediğinden mevcut çalışmada işini sürdürmek isteyenlerin oranı daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca besicilerin sürdürme nedenleri içerisinde başka işin olmamasının oranının yüksek olması verdiğimiz bilgiyi destekler niteliktedir.

Çizelge 6. Memnuniyetin hayvanları eder fiyata satma ve besi sonu değerlendirme göre değişimi
Table 6. Change of satisfaction according to selling at value price and fattening end evaluation of animals

Memnuniyet (Satisfaction)		Eder fiyata satma** (Selling at value price)			Besi sonu değerlendirme- (Fattening end evaluation)				
		Evet (Yes)	Hayır (No)	Toplam (Total)	Tüccara satma	Kasap-şahıs kesme	Tüccar +Kasap	Tüccar+kombi ne	Toplam (Total)
Evet (Yes)	Adet	127	98	225	108	36	40	35	219
	% Memnuniyet	56.4	43.6	100.0	49.3	16.4	18.3	16.0	100.0
	%	74.7	56.3	65.4	71.1	58.1	69.0	64.8	67.2
Hayır (No)	Adet	43	76	119	44	26	18	19	107
	% Memnuniyet	36.1	63.9	100.0	41.1	24.3	16.8	17.8	100.0
	%	25.3	43.7	34.6	28.9	41.9	31.0	35.2	32.8
Toplam (Total)	Adet	170	174	344	152	62	58	54	326
	% Memnuniyet	49.4	50.6	100.0	46.6	19.0	17.8	16.6	100.0
	%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

**p<0.01

Çizelge 7. Memnuniyetin hayvancılığı sürdürme, sürdürme nedeni ve sürdürmeme nedenine göre değişimi
Table 7. Change of satisfaction according to the reason for maintaining, maintaining and not maintaining animal husbandry

Memnuniyet (Satisfaction)		¹ Sürdürmeyi isteme** (Ask to carry on)			² Sürdürme nedeni** (Reason for carrying)				³ Sürdürmeme nedeni** (Reason for not carrying)			Toplam (Total)	
		Evet (Yes)	Hayır (No)	Toplam (Total)	Karlı	Bana yetiyor	Başka iş yok	Sevmek	Toplam (Total)	Karlı değil	Zaman yok		Sevmiyor
Evet (Yes)	Adet	229	9	238	66	51	69	27	213	-	6	3	9
	% Memnuniyet	96.2	3.8	100.0	31.0	23.9	32.4	12.7	100.0	-	66.7	33.3	100.0
	% 1,2,3	73.2	18.8	65.9	97.1	70.8	58.0	81.8	72.9	-	60.0	30.0	18.4
Hayır (No)	Adet	84	39	123	2	21	50	6	79	29	4	7	40
	% Memnuniyet	68.3	31.7	100.0	2.5	26.6	63.3	7.6	100.0	72.5	10.0	17.5	100.0
	% 1,2,3	26.8	81.3	34.1	2.9	29.2	42.0	18.2	27.1	100.0	40.0	70.0	81.6
Toplam (Total)	Adet	313	48	361	68	72	119	33	292	29	10	10	49
	% Memnuniyet	86.7	13.3	100.0	23.3	24.7	40.8	11.3	100.0	59.2	20.4	20.4	100.0
	% 1,2,3	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

**p<0.01, ¹Sürdürmeyi isteme, ²Sürdürme nedeni, ³Sürdürmeme nedeni

Ayrıca, Ünalın ve ark. (2015)'i Niğde ilinde sığır, koyun ve keçi yetiştiricilerinin memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu amaçla 95 süt sığırcılığı işletmesinde anket yapılmış ve yetiştiricilerin memnun ve memnun olmadıkları konular belirlenmiştir. Süt sığırcılığı işletmecilerinin en çok memnun oldukları ilk 3 konu sırasıyla yetiştirilen damızlık sığır ırkı, üyesi olunan birliğin hizmetleri ve teknik personel hizmetleri olarak tespit edilmiştir. En çok memnun olmadıkları ilk 3 konu ise sırasıyla hayvanların fiyat artışı, sütün pazar durumu ve sütün satış fiyatı olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma ile Ünalın ve ark. (2015)'in hayvancılığı sürdürmeme nedenleri arasındaki ilişki benzerlik göstermektedir. Yani hayvancılığı sürdürmekte en etkili faktörün kazanç olduğu düşünülmektedir. Yetiştiricilerin hayvancılıktan para kazanırsa bu işi yapmaya devam edecekleri düşünülmektedir.

Benzer diğer bir çalışmada, Özen ve Oluğ (1996) süt sığırcılığından memnun olmayan işletmecilerin nedenlerini; yem fiyatlarının çok yüksek olması, süt fiyatlarının temel girdilerdeki fiyat artışlarını yakalayamaması, et, süt ve ürünlerinin ithal edilmesi, kredi faizlerinin yüksek olması, süt yağı primleri ödemelerinin gecikmesi, süt satışı bedellerinin zamanında ödenmemesi şeklinde sıralamaktadır. Mevcut çalışma ile Özen ve Oluğ (1996)'nın sonuçları benzerlik göstermektedir. Yani hayvancılığa devam etme nedeni olarak ilk faktörün hayvancılıktan elde edilen kazanç olduğu anlaşılmaktadır. Eğer Türkiye'de sığır işletmecilerinin yaptıkları işe devam etmeleri isteniyorsa ya da yeni bireylerin bu mesleği yapmaları arzulanıyorsa ilk yapılması gereken faktörün kazanç olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda devlet politikasının yetiştiriciyi destekler nitelikte olması gerekmektedir. Bunun için verilecek olan destek ve hibelerden ziyade üreticinin ürettiği ürünlerin eder fiyatında onlardan devlet eliyle satın alınmasının çok daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Çünkü işletmecilerin en büyük problemi hayvanların eder fiyata satılacağı pazar bulma konusu olmuştur. Bu konu çözülerek Türkiye'nin hayvancılık konusunda kendisine yeter seviyeye geleceği düşünülmektedir.

SONUÇ

İl genelinde işletmecilerin çoğunluğu besicilikten memnun iken, işletmecilerin sadece %35'inin farklı sebeplerden dolayı besicilikten memnun olmadıkları belirlenmiştir. İşletmecilerin besicilikten memnuniyetleri, mevki, yaş, süre, yetiştirilen ırk ve hayvan sayısı, hayvanların eder fiyata satılması gibi faktörlere göre değişmektedir. İşletmelerin bulunduğu mevkiler arasında memnuniyet bakımından farklılık

olduğu ve bu farklılıkta mevkilerdeki işletmelerin hayvan sayısı, yetiştirilen ırk, işletmecilerin yaş ve tecrübelerinin önemli rol oynadığı belirlenmiştir. Örneğin, ilçeler arasında en yüksek memnuniyetin Korkut ve Varto ilçelerinde tespit edilmesi, bunun açık bir göstergesidir. Bu ilçelerdeki işletmelerin yukarıda sayılan faktörler bakımından diğer ilçelerden önemli farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Besicilikte yaş bakımından en yüksek memnuniyet 41-50 yaş aralığındaki işletmecilerde belirlenirken, 51 ve üzeri yaşa sahip işletmeciler ile 30 ve daha genç olan (ki bunlar hayvancılığa yeni başlayanlar) işletmecilerde memnuniyetin azalması dikkat çekici bulunmuştur. Genç ve yaşlı işletmecilerin besicilikten memnuniyet oranlarının düşük olması, genç işletmecilerin tecrübesizliği ve işe olan güvenlerinin yetersiz olmasından, yaşlı işletmecilerin ise besicilikten beklentilerinin karşılanmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Memnuniyet ile işletmelerdeki birey sayısı arasında önemli ilişki bulunmuştur. Birey sayısı 4 ve az olan işletmecilerin en yüksek memnuniyet oranına sahip oldukları ve işletmelerde birey sayısı arttıkça memnuniyet oranının azalması anlamlı bulunmuştur. İşletmelerde birey sayısı arttıkça, kişi başına düşen hayvan sayısının azaldığı ve buna bağlı olarak da gelirinde azalmasıyla birlikte memnuniyetin azaldığı düşünülmektedir.

Besicilikten memnuniyete işletmelerde yetiştirilen hayvan sayısının önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Hayvan sayısı 5 ve az olan işletmelerde besicilikten memnuniyet oranı %63.5 iken, hayvan sayısı arttıkça memnuniyet oranı %72.9'a yükselmiştir. Bu durum, işletmelerin imkânlarının iyileşmesine, besiciliği profesyonel olarak yapan işletmecilerin sayısının artmasına ve işletmecilerin bilgi düzeylerinin yükselmesine bağlanabilir. İşletmelerde yetiştirilen hayvan ırkları işletmecilerin memnuniyet düzeylerini önemli derecede etkilediği belirlenmiştir. Irklar içerisinde işletmecilerin en yüksek (%67) memnuniyet oranı melez ırk da bulunurken, bunu kültür ırkı izlemiştir. İşletmelerde memnuniyetin kültür ırklarının yetiştirildiği işletmelerde değil de melez ırklarının yetiştirildiği işletmelerde yüksek bulunması, işletmelerin çoğunluğunda melez ırkın yetiştirilmesine bağlanabilir.

Besiciliğin yanında başka bir iş yapan işletmecilerin, %70.7 oranıyla sadece besicilik yapanlara göre daha memnun oldukları belirlenmiştir. İl genelinde işletmelerin özellikle hayvan sayısı az olan küçük aile işletmecilerinden oluştuğu göz önüne alınırsa, bu işletmecilerin büyük çoğunluğu hayvancılıktan başka

da iş yaptıkları ve hayvancılığı geçime katkı olarak yaptıkları düşünülmektedir. İşletmecilerin besiciliği yapma sebepleri frekans değerlerine göre, baba mesleği, başka iş olmaması ve sevmek şeklinde sıralanmaktadır. Besiciliği severek yapan işletmecilerin frekans değeri son sırada olmasına rağmen, besiciliği severek yapanların en çok memnun işletmeciler olduğu belirlenmiştir. Besi sonunda hayvanları eder fiyata satma işletmecilerin besicilikten memnuniyetini önemli şekilde etkilemiştir. Buna karşın, besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satsalar bile işletmecilerin %25.3'ünün besicilikten memnun olmadıkları bulunmuştur. Bu işletmecilerin elde edilen gelirin toplamda çok memnun edici bulmadıkları düşünülmektedir. Besi sonunda hayvanlarını eder fiyata satamayan işletmecilerin %56.1'inin besicilikten memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu işletmecilerin yapacak başka işlerinin olmadığı için besiciliğe devam etmek zorunda oldukları düşünülmektedir. Besicilikten memnun olan işletmecilerin tamamına yakınının besiciliği devam ettireceği belirlenmiştir.

Besicilikten memnun olmamalarına rağmen, %68.3 gibi önemli bir işletmeci grubunun besiciliği sürdürmek istemeleri, besiciliği sürdürme nedenleri arasında bulunan yapacak başka işin olmaması ve elde edilen gelirin yeterli görülmesi ile açıklanmaktadır. Başka iş olmadığı için besiciliği sürdüren işletmecilerin en düşük memnuniyet oranına sahip olmaları da bunun başka bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca, besicilikten memnun oldukları halde, zamanı olmadığı için besiciliği sürdürmeyen işletmecilerin de olduğu tespit edilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Bakır G, Kibar M 2019a. Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Memnuniyet ve Sürdürülebilirliğine Etkili Olan Faktörler: Muş İli Örneği. Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi 6(2): 123-135.
- Bakır G, Kibar M 2019b. Siirt İli Besi Sığırcılığı İşletmelerinde Memnuniyet ve Sürdürülebilirliğin Belirlenmesi. International Erciyes Agriculture, Animal & Food Sciences Conference, 24-27 April 2019, Kayseri.
- Can MF, Yalçın C 2015. Investigation of Organizational Responsibility and Satisfaction Level

- of The Cattle Producers in Turkey. Kafkas Üniv Vet Fak Derg 21(5): 711-717.
- Cochran WG 1977. Sampling Techniques (3rd Edition). John Wiley&Sons New York. https://www.academia.edu/29684662/Cochran_1977_Sampling_Techniques_Third_Edition.pdf.
- Düzgüneş O, Kesici T, Gürbüz F 1983. İstatistik Metodları I. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 861, Ders Kitabı: 229, Ankara.
- Han Y 2008. Diyarbakır İli Ergani İlçesinde Besi Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Genel Değerlendirilmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 89 sy.
- Han Y, Bakır G 2009. Özel Besi Sığırcılığı İşletmelerinde İrk Tercihleri ve Besi Uygulamaları. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 40(2): 35-41.
- İnci H, Karakaya E, Şengül T, Söğüt B 2014. Bingöl İlinde Kanatlı Eti Tüketiminin Yapısı. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi 1 (1): 17-24.
- Karakaya E, İnci H 2014. Bingöl İli Merkez İlçesi Hane Halkının Kanatlı Eti Tüketim Tercihleri. UÜ. Ziraat Fakültesi Dergisi 28 (1): 53-64.
- Koçyiğit R., Diler A, Yanar M Güler O, Aydın R, Avcı M 2016. Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Hayvan Sağlığı, Veteriner Sağlık Hizmetleri ve Yetiştirici Memnuniyeti: Erzurum İli Hınıs İlçesi Örneği. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi 3(1): 24-32.
- Koçyiğit R, Yanar M, Aydın R, Diler A, Güler O 2018. Sığırcılık İşletmelerinde Hayvan Sağlığı, Veteriner Sağlık Hizmetleri ve Yetiştirici Memnuniyeti ve Beklentileri: Erzurum İli Narman İlçesi Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi 21(2): 203-208.
- Kwadzo GTM, Dadzie F, Osei-Asare YB, Kuwornu JK 2013. Consumer Preference for Broiler Meat in Ghana: A Conjoint Analysis Approach. International Journal of Marketing Studies 5(2): 66-73.
- Mohannaj R, Mahivannan L 2012. Study on Satisfaction Level and Problems Faced by Poultry Farm Owners' With Special Reference to Namakkal District, Tamilnadu. IJMIE 2(3): 1-34.
- Muldano M, Thieme O 2009. Consumer Preferences for Poultry Products in Indonesia. GCP/RAS/228/GER. Working Paper No. 12.
- Özen N, Oluğ HH 1996. Burdur Süt Sığırcılığının Sorunları ve Çözüm Önerileri. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 9(1): 309-321.
- Soyak A, Soysal Mİ, Gürcan EK 2007. Tekirdağ İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Bu İşletmelerdeki Siyah Alaca Süt Sığırlarının Çeşitli Morfolojik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 4(3): 297-305.
- Tugay A, Bakır G 2009. Giresun Yöresindeki Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Özellikleri. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 40(1):

- 37-47.
- Tutkun M, Denli M, Sessiz A 2017. Diyarbakır İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Durum Analizi. Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi 5(5): 476-483.
- Tümer E, Ağır HB, Gürler D 2018. Broiler Üretiminde Üretici Memnuniyetini Etkileyen Faktörler. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi 5(4): 545-550.
- Ünalın A, Ceyhan A, Şekeroğlu A, Akyol E 2015. Niđe İli Sığır, Koyun ve Keçi Yetiştiricilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Karşılaştırılmal Olarak İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. 9. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi 3-5 Eylül 2015, Konya.
- Yamane T 2006. Temel Örnekleme Yöntemleri. Literatür Yayıncılık, İstanbul, 528 sy.